

MERKKIPÄIVIÄ

SISKOKSET Aunuksen Mäntyselän Savujärveltä täyttivät vuosia Jyväskylässä viime syksynä. Tarja Laitinen, 75, oikealla ja Klaudia Honkanen, 70, tulivat Suomeen 1944 ja tuolloin sukunimenä oli Jevsejev.

101 vuotta täyttä opettaja Toini Kälväinen o.s. Tserni Oulussa 8.1.-99. Hän on kotoisin Repolasta, ja teki elämäntyönsä pakolaislasten opettajana Kymminlinnassa ja Maikkulassa.

Kirjailija ja kirjallisuuden tutkija Eino Karhu täytti 75 vuotta Petroskoissa 27.11.-98. Valmistuttuaan Petroskoin yliopiston suomen kielen ja kirjallisuuden osastolta hän teki lisensiaattitutkimuksensa Suomen 1840-luvun kirjallisuudesta 1956 ja väitteli tohtoriksi 1965.

Eino Karhun tutkimustyön pääkohteita ovat olleet Suomen kirjallisuuden historia, Suomen ja Venäjän kirjalliset kosketukset, karjalais-suomalainen kansanrunous ja Karjalan kirjallisuus. Hän on julkaissut näiltä alueilta toistakymmentä kirjaa, joista mainittakoon vain kaksiosainen monografia Suomen kirjallisuus ja Venäjä 1800-1850 sekä 1850-1900 (myös venäjäksi), Suomen kirjallisuus runonlaulajista 1900-luvun loppuun sekä Suomen 1900-luvun alun kirjallisuus jne. Perusteellisena tiedemiehenä Eino Karhu - voidakseen perehtyä täydellisesti lähdeaineistonsa - opetteli sekä ruotsia että myös ranskaa.

Merkkipäivän haastattelussa (KS 25.11.-98) Eino Karhu sanoo sydämestään toivovansa, etteivät Karjalan pienet kansat katoaisi. Hän kuitenkin harmittelee, että ne vähätkin rippeet vielä elävästä kansankulttuurista siirtyvät paluumuuttajien mukana Suomeen. Karhun

mukaan suomen kieltä yliopistoon opiskelemaan haluavien määräästä voisi luulla, että kielellä menee hyvin ja kiinnostusta riittää. Opiskeluinto ei kuitenkaan Karhun mukaan johdu siitä, että karjalaiset ja inkeriläiset olisivat niinkään kiinnostuneita omasta kielestään, vaan talous määrää tahdin: venäläiset tarvitsevat suomea kaupankäynnissä.

Kansanrunouden tutkija Eino Kiuru täytti 70 vuotta Petroskoissa 18.1.99. Hän on syntynyt Ala-Pukeron inkeriläiskylässä. Sotien jälkeen hän vaihtoi hyvin sujuneet finanssialan opinnot filologiaan; Inkerin kansanrunous, kansankulttuuri - ja kieli kiinnostivat enemmän kuin pitkät numerosarakkeet. Yliopiston päättettyään hän on työskennellyt kansanrunouden tutkijana Karjalan riedekeskuksen kielen, kirjallisuuden ja historian laitoksessa.

Eino Kiurun lukuisista tutkimuksista mainittakoon *Inkerin kansanlauluja* (1974), *Inkeriläinen eepinen runous* (1990) ja *Kansanrunouden hahmokuvien semantiikka* (1993), *Sävelä suuren suuren* (Latvajärven Pertuset) yhdessä Nina Lavosen kanssa (1985). Lisäksi hän on kirjoittanut yli 60 artikkelia kansanrunoudesta ja kansatieteellisistä aiheista.

Kiuru tunnetaan myös kaudonkirjallisuuden ja kansanrunouden kääntäjänä. Viimeksi hän on yhdessä Armas Misinin kanssa saanut päätökseen suuren työn, Kalevala-epoksen uuden venäjännöksen

TUONILMAISIIN OVAT SIIRTYNEET

Niilo Marttinen kuollut

Niilo Marttinen 1903-1998.

Elämäntyönsä Oy Alko Ab:n palveluksessa tehnyt toimistopäällikkö Niilo Marttinen kuoli yli 95-vuotiaana Helsingissä 3.1.1999. Hän oli syntynyt 17.1.1903 Ypäjällä, missä hänen vianankarjalaiset vanhempansa tuohon aikaan pitivät kauppaliikettä.

Niilo Marttinen polveutui Vuokkiniemen Kivijärven kylän kahdesta valtasuvusta, Marttisista ja Lesosista. Hänen isänsä oli tunnettu kansanperinteen kerääjä Iivo Marttinen ja äiti Ol'ona kylän patriarkan Juakkosen Oleksestä tytär, sukuaan Lesosia.

Kun kauppahommat Ypäjällä päättyivät 1908, perheenpää muutti Kajaaniin ja muu perhe jatkoi kotikylään Kivijärveen, missä Niilo vietti varhaislapsuutensa tullen tuttavaksi mm. pettuleivän kanssa.

Käytyään kansakoulun kotikylässään Niilo opiskeli Uhtuan "seminaarissa" (Uhtinska ja vtoroklassnoje škola). Oppilaista oli tarkoitus kouluttaa opettajia, ellei peräti pappeja, mutta toisin kävi. Alkuvuodesta 1918 oppilaitoksen toiminta keskeytyi, kun Karjalan joutui sekasortoiseen tilaan.

Talvella 1922 olojen koti-

puolessa alati kiristyessä Niilo siirtyi Suomeen, minne muu perhe oli jo aikaisemmin asettunut. Oleskeltuaan muutamia vuosia Oulussa hän muutti Helsinkiin, missä työskenteli 1924-32 Maalaiskuntien Liiton palveluksessa tehtävänään koulutarvikkeiden toimitukset ja liiton kotimaisen kirjeenvaihdon hoitaminen. 1.3.1932 hän siirtyi Oy Alko Ab:n palvelukseen ja teki siellä pitkän päivätyön edeten varastomiehestä aina toimistopäälliköksi saakka. Eläkkeelle hän siirtyi 1.4.1968.

Sotavuosina Niilo Marttinen toimi Päämajassa sotilasvirkamiehen vakanssilla mm. kääntäjänä, tulkkina sekä erityistehtävissä mm. Karhumäessä sekä Virossa. Erinomaisen venäjän kielen - ja pikakirjoitustaitonsa ansiosta hänet määrättiin Suomen valtuuskuntaan Moskovan välirauhanneuvotteluihin 1944 syksyllä. Tästä mielenkiintoisesta komennuksesta Marttinen kirjoitti laajan, kaksiosaisen artikkelin, joka julkaistiin Karjalan Heimossa 1984.

Karjalan Heimoa Niilo Marttinen avusti vuosikymmenien ajan - jo ennen sotavuosia ollessaan aktiivisesti mukana karjalaisnuorten kerhotoimin-

nassa Helsingissä - kirjoituksillaan ja käänöksillään.

Niilo Marttinen oli kautta aikojen nuorin vienaisperinteenkerääjä. Vuosina 1911-15 hän lähetti Suomalaisen Kirjallisuuden Seuralle koko joukon keräämiään satuja ja sananlaskuja - ensimmäisen lähetyksen ollessaan vasta 9-vuotias - ja pyysi palkkioksi sukset. - SV

Voimistelunopettaja Heikki Klemola kuoli 14.12.1998. Hän oli syntynyt Kuusankoskella 28.10.1931, ja toimi pitkäaikaisesti opettajana eri tehtävissä, viimeksi urheilu- ja nuoriso-osaston osastopäällikkönä, opetusministeriössä.

Kun Karjalan Liitto aikanaan halusi luopua valtakunnallisesta kyykkätoiminnasta, niin juuri Heikki kävi neuvottelut KL:n edustajan Pentti Ehoimen kanssa valtionavun saamisesta. - Valtionapua saatiinkin, ja Suomen Kyykkäliitto saa sitä vieläkin. Tänä vuonna rahaa tuli 30 000 markkaa siinä missä esim. palloliitto sai 7 600 000 mk. Vähemmän kuin kyykkäliitto saa ainoastaan saappaanheittoliitto - 20 000 mk.

Lahdessa kuoli 17.12.-1998 rouva Agnes Sillervo. Hän oli syntynyt 8.3.1927 Salmisissa ja kuului tunnettuun Ivakkosukuun.

Sillervot olivat aktiivisesti mukana kokoamassa salmilaisia yhteen Lahdessa. Sinne perustettiin Lahden salmilaiset -niminen seura, jossa Agneksen lisäksi oli mukana hänen miehensä Pentti, joka toimi niin kyykän vetäjänä kuin seuran puheenjohtajana.

Kauppaneuvos Erkki Hakamies kuoli 8.1.-99 Helsingissä. Hän oli syntynyt 23.7.1913 Koivistolla, ja teki elämäntyönsä Lassila & Tikanojan palveluksessa. Karjalan Siivestyseuran jäsen hän oli jo v:sta 1938.

Elna Inkeri Rahikainen o.s. Järveläinen kuoli 2.11.1998 Helsingissä. Hän oli syntynyt Viipurissa 25.4.1914.

Heimolaisia etsitään

Ruotsissa, Norrköpingissä asuva Stepana Mitrofanoff, synt. 1918, tuli Suomeen sotien jälkeen ja jatkoi täältä matkaa Ruotsiin. Kotipaikka Karjalassa oli Sorokka eli nykyinen Belomorsk. Isä oli nimeltään Iivana ja äiti Anni.

Stepana haluaa saada selville, ovat velipoika Nikolai, synt. 1922 ja kaksi siskoa, Kat't'i ja Tanja, vielä elossa. Serkkuja koti-Karjalaan jäi montakin. Jos joku lehtemme lukijoista sattuu tästä asiasta jotakin tietämään, niin ottakaa yhteys KH:n toimittajaan, puh. 03-730 4075.

Reino Kuzmin.

Reino Kuzmin, toinen Kiestingin iloisista haitarisoittajista, on poissa joukostamme. Reino menehtyi sydänkohtaukseen 21.1.-99 ollessaan setänsä hautajaisissa Plotinassa. Hän oli syntynyt Lohilahden kylässä 18.10.1936.

Suruviestin Kiestingistä välitti KH:n toimittukseen Gennadi Kundozerov muistellen apena pitkäaikaista soittokaveriaan. Yhdessä tämä hanuriduo esiintyi erilaisissa tilaisuuksissa Kiestingissä, Louhen piirissä ja pruusniekoissa muuallakin Karjalan tasavallassa sekä puolenkymmentä kertaa Suomessa, mm. Kajaanin heimojuhliissa.

Viimeksi kuulumme Kiestingin hanuristien Gennadin ja Reinon iloista soittoa viime vuoden elokuussa Kuusamossa akateemikko Pertti Virtarannan muistosymposiumin yhteydessä. -SV

Helsingissä kuoli 9.1.-99 rouva Anita Ahpon. Hän oli syntynyt 8.2.1924 Kaskisissa. Hänet siunattiin viimeiseen lepoon Hietaniemen vanhassa kappelissa ja haudattiin Ahpon sukhautaan ortodoksille hautausmaalle. - Anita oli suojärveläis-impilahtelaiseen sukuun kuuluneen pankinjohtaja Jyrki Ahpon puoliso.

Maikki Keni kuoli Helsingissä 15.11.1998. Hän oli syntynyt Uhtualla 20.4.1921.

Varatuomari Uolevi Mauranen kuoli 20.11.1998. Hän oli syntynyt 2.12.1924. Suku on juuriltaan Repolasta, Koropin kylästä.

MIELIPIDE

Vienan-Karjalan kapinalliset jo aika vapauttaa syytteistä

Severnyi Kurjer -lehdessä 16. syyskuuta 1998 julkaistu kirjoitus "Seikkailu vai kapina" oli kuin balsamia sielussani verestävään haavaan, kirjoittaa Sulo Kirillov Karjalan Sanomissa 30.9.1998.

"Valkosuomalaisten vuosien 1921-22 seikkailu" ja "Karjalan seikkailu" termien merkitys tuli minulle kymmenen vuotta sitten tutuksi, kun tutkin setäni Teppo Virtalan rikosasiaa. Hän oli jääkäriprikaatin upseeri ja hänet ammuttiin 17-vuotiaana maaliskuussa 1938 nimenomaan syytettynä osallistumisesta tuohon "seikkailuun".

Näinä vuosina on monissa tasavallan lehdissä julkaistu kirjoituksiani tästä aiheesta. Pääajatuksena niissä on ollut se, että Pohjois-Karjalan eli Vienan tapahtumat olivat talonpoikaiskapina uutta valtaa vastaan eikä suinkaan suomalaisten militaristien tukema kulakki-ryhmän kapina, jonka päämääränä oli Karjalan erottaminen Venäjästä, kuten propaganda sitä tulkitsee. Monet ihmiset uskovat yhä tuohon viralliseen versioon.

Kaksituhattaviisisataa (2 500) huonosti aseistettua ja koulutettua synnyinseutunsa puolustajaa nousi Uhtuan tasavallan lipun alle. Viisisataa vapaaehtoista tuli Suomesta. Ennen Oskar Aalto oli yksi heistä. Vaikkei haavoittuneena hänet kuljetettiin sitten takaisin. Hän parani ja myöhemmin hänestä tuli tunnettu yrittäjä.

Olen keskustellut muidenkin kanssa tuon ajan tapahtumista. Elossa on vielä esim. tapahtumiin osallistunut satavuotias Erkki Yrjänä Porin kaupungissa. Meidän maassamme heidät kaikki "pyydytettiin" vuosien 1937-38 "suuren metsästyksen" aikana ja ammuttiin kansan vihollisina, vaikka 30. huhtikuuta 1923 allekirjoitetun armahduksen mukaan heille oli taattu vapaus. Monet armahdukseen uskoneet saivat maksaa siitä hengellään.

Harva suomen kielellä kirjoittava Karjalan kirjailija ei ole heittänyt kiveä "seikkailijoihin". Kysyin eräältä sellaiselta kirjailijalta, uskoiko hän itse siihen, mitä kirjoitti. Vastaus oli, ettei yksikään hänen kir-

joistaan olisi nähnyt päivänvaloa, ellei hän olisi heittänyt tuota kiveä. Vain julkinen kannatus valheelliselle viralliselle versiolle antoi kirjailijoille oikeuden luomistyöhön.

Suomessa Suomussalmella, jonka kautta kulki pakolaisten päätie tammi-helmikuussa 1922, pystytettiin 12. heinäkuuta tänä vuonna muistomerkki sen ajan vapauttajasotilaille ja pakolaisille. Voijärven kylässä vuoden 1921 lopussa syttyneestä ja myöhemmin koko Vienan-Karjalaan levinneestä kansankapinasta on naapurimaassamme kirjoitettu objektiivisesti. Kapinaa tukahdutettiin viisinkertaisesti suuremmin voimin ja sitä pidettiin viimeisenä diktaatturin vastaisena sisäisenä aseellisena kapinana.

Viranomaisten pitäisi vihdoinkin rehabilitoida talonpoikaiskapinan osanottajat ja vapauttaa heidät syytteistä.

SULO KIRILLOV

Kirjoittaja on Prääsan piirin aiempi prokuraattori (syyttäjäviranomainen), nykyisin eläkkeellä. Kirjoitus on julkaistu Karjalan Sanomissa 30.9.1998.

Tsasouna vihittiin Jessoilaan

Jessoilan kylä sai oman tsasounan viime syksynä. Se rakennettiin kyläläisten yhteisvoimin ja Suomesta saadulla avulla. Suurin kiitos hankkeen toteutumisesta kuuluu **Joja Saavellelle**, tarmokkaalle naiselle, joka uhraa kaiken aikansa karjalaisuuden hyväksi.

Tsasouna vihittiin Paraskeva Piäntitsän päivänä, joka on vanhastaan Jessoilan kyläpruasnietikka. Vieraita oli saapunut Präästä ja Suomesta. Isä Martti toimitti palveluksen sekä suomen että livvin kielellä ja pyhitti Seija Karhun maalaaman tsasounan nimikkoikonin. - Tsasounan emäntänä toimii Joja Mämmijeva.